

Jaarverslag 2019

De kerk van Wânswert, de 52ste kerk van de Stichting Alde Fryske Tsjerken

Inhoudsopgave

0 Voorwoord	3
1 Doelstelling	4
2 2019 in vogelvlucht	5
Bijzonderheden: nieuw boek over de opgravingen in Hegebeintum	12
3 Communicatie, fondsen- en donateurwerving	13
4 Personeel, organisatie en financiën	16
5 Financiën	18

Voorwoord

Beste lezer,

Onze kerken zijn, vaak letterlijk, het middelpunt van het dorp. Dat vinden we prachtig! Nóg mooier is, als we daaraan ook actief kunnen bijdragen. En dat deden we in 2019 volop.

Een voorbeeld daarvan is de kerk in Dedgum. Toen wij deze kerk in 2014 overnamen, was het gebouw er slecht aan toe. ‘De laatste ruïne van Fryslân’, kopte de krant. Nu, nog geen zes jaar later, staat de kerk er weer stralend bij.

En dat niet alleen: we hebben de kerk een nieuwe functie kunnen geven. Gelukkig is het nog steeds een kerk: er worden nog diensten gehouden. Maar dankzij een ingenieuze ingreep is de kerk nu ook de huiskamer van het dorp. We creëerden een mooie ruimte waar het dorp samen kan komen. En het is de slaapkamer van het dorp geworden, dankzij de Bêd en Brochje in de toren. En als letterlijk hoogtepunt maakten we een uitkijkpunt bovenin de toren. Zo krijgt één kerk maar liefst vier functies.

Dat is een bijzondere verdienste, die we bereikten dankzij ruimhartige steun van overheden, vermogensfondsen en particuliere donateurs – en natuurlijk de inwoners van Dedgum. Van een ruïne tot een voorbeeld van hoe herbestemming van een kerk vorm kan krijgen.

We kijken met tevredenheid terug op het jaar 2019. We mochten hard blijven werken aan het onderhoud van onze gebouwen. Er werden volop activiteiten in en om de kerken georganiseerd. We mochten een 52ste kerk toevoegen aan ons bestand: de kerk van Wânswert. En we werkten hard aan de voorbereiding van ons jubileum in 2020.

50 jaar Alde Fryske Tsjerken. We vieren het samen met u. Op dit moment, voorjaar 2020, blijkt dat de viering door het corona-virus ánders verloopt dan gedacht. Toch laten we het vieren niet los. Waar activiteiten door kunnen gaan, zullen we dat zeker doen. Niet voor onze Stichting, maar wel om samen stil te staan bij het bijzondere erfgoed dat wij mogen koesteren.

Bestuur Stichting Alde Fryske Tsjerken

1. Doelstelling

De officiële doelstelling van de Stichting Alde Fryske Tsjerken is ‘het herstel en de instandhouding van uit historisch oogpunt belangwekkende kerkgebouwen met aan- en toebehoren in de provincie Fryslân’.

Als tweede doelstelling staat in de statuten: ‘het wekken van publieke belangstelling voor dergelijke kerkgebouwen’.

De Stichting Alde Fryske Tsjerken kijkt verder dan alleen het kerkgebouw. Oog voor de landschappelijke en maatschappelijke omgeving is de aanleiding om samenwerking te zoeken met verwante organisaties en gemeenten.

[De kerk van Sibrandahûs](#)

2 2019 in vogelvlucht: wat hebben we gedaan?

We kijken met een tevreden gevoel terug op het jaar 2019. In dit jaar hebben we kunnen werken aan een groot aantal van onze kerken en hebben we de voorbereidingen kunnen treffen voor het Jubileumjaar 2020.

Onderhoud

In 2019 is volop gewerkt aan ons grootste onderhoudsplan: het onderhoud van 26 van onze kerken. Voor dit 'cluster' van kerken zijn in 2016 en 2017 fondsen geworven. In totaal gaat het om een bedrag van € 1,4 miljoen aan onderhoud. In 2018 zijn de eerste onderhoudswerken uitgevoerd. In het verslagjaar is daar met vaart een vervolg aan gegeven. Het gaat om een project dat in vijf jaar wordt uitgevoerd. Na het tweede jaar is 38 % van het werk daadwerkelijk uitgevoerd. Daarmee ligt dit werk goed op schema.

Om een paar voorbeelden te noemen: Het onderhoudswerk aan de kerk van Blessum is voor een groot gedeelte klaar. In deze kerk is onder meer dakbedekking hersteld, zijn panlatten verlat en is het kozijn van de toren hersteld.

Ook het werk in Boksum is voor het grootste gedeelte uitgevoerd. Het ging daarbij onder meer om het bijwerken van schilderwerk en het herstel van voeg- en metselwerk.

De kerk van Feinsum staat er weer prima bij, nu het werk voor een groot gedeelte klaar is. Het ging daarbij om herstel van het dak aan de zuidzijde en het herstel van goten aan de noordzijde.

In de kerk van Goïngarijp is het werk inmiddels ook afgerond. Er is schilderwerk bijgewerkt, de kuip van de kansel is hersteld, de tegelvloer in het voorportaal is hersteld en de goten zijn gerepareerd.

In Schalsum is het funderingsmetselwerk hersteld en is hard gewerkt aan het opknappen van de houten vloer in de consistorie. Het werk aan deze kerk is voor een groot gedeelte klaar.

De kerk van Goïngarijp

De kerk van Sint Jacobiparochie (opvallend geel aan de buitenzijde) staat er weer prachtig bij. In het najaar van 2019 is hier hard aan gewerkt. De kerk is helemaal geschilderd, stucwerk en dakpannen zijn hersteld.

Het werk in de kerk van Zweins is helemaal uitgevoerd. In deze kerk is de constructie van de dakruiter hersteld en is volop geschilderd.

Orgel Britsum

Op zondag 19 mei 2019 is het volledig gerestaureerde orgel van de Johanneskerk in Britsum opnieuw in gebruik genomen. Tijdens een druk bezochte bijeenkomst vertelde directeur Bert Yedema van Orgelmakerij Bakker & Timminga over wat er aan het orgel is gerestaureerd.

Organist Theo Jellema liet met zijn indrukwekkende orgelspel horen wat het orgel in Britsum allemaal voor klanken in zich heeft. De restauratie kostte iets meer dan een ton.

Kerkovernames

Op vrijdag 27 september 2019 nam de Stichting Alde Fryske Tsjerken de kerk van Wânswert over. Een bijzondere en indrukwekkende avond, waarmee het eigenaarschap van de kerk wisselde. Het was emotioneel, maar ook mooi: Wânswert is ervan overtuigd dat het beheer van de kerk bij de Stichting in goede handen is.

De kerk van Wânswert is gelegen op een hoge terp, die enkele eeuwen voor onze jaartelling is ontstaan. De terp is aan het eind van de 19e eeuw vooral aan de zuidzijde voor een belangrijk deel afgegraven. Een keermuur behoudt aan die zijde het kerkhof en de kerk voor verzakking.

De kerk bestaat uit een schip met een versmald en vijfzijdig gesloten koor. Aan de westzijde bevindt zich een zware toren met zadeldakbekroning. Opvallend is dat de kerk en toren nagenoeg even breed zijn. De kerk is oorspronkelijk gewijd aan Sint Petrus.

De Plaatselijke Commissie van de kerk van Wânswert wordt geïnstalleerd.

In het dorp is een Plaatselijke Commissie in het leven geroepen, die de kerk na de overname gaat beheren. Er zullen nog een beperkt aantal diensten per jaar gehouden worden in de kerk. Via de Plaatselijke Commissie kan de kerk gehuurd worden voor rouw- en trouwdiensten, concerten, etc.

De meegeefsom die beschikbaar wordt gesteld voor het toekomstige onderhoud, bestaat uit een aantal hectares land. Uit de pachtinkomsten kan het eigen aandeel van het onderhoud van de kerk en de begraafplaats en het gebruik door de kerkelijke gemeenschap worden betaald.

Voor de Stichting Alde Fryske Tsjerken is dit de 52ste kerk die wordt overgenomen in het 49-jarige bestaan.

In het verslagjaar zijn daarnaast met een kleine tiental kerkeigenaren gesprekken geweest over een mogelijke kerkovername. Deze gesprekken worden waar nodig in 2020 voortgezet. In sommige gevallen is ervoor gekozen de kerk niet aan onze Stichting over te dragen, maar is er een oplossing in het dorp gevonden.

Het gebruik van de kerken

De Stichting vindt het belangrijk dat de 52 kerken een zinvolle bestemming krijgen. Het motto van de Stichting is niet voor niets 'levende stenen'. De invulling van deze bestemming is in de meeste gevallen de verantwoordelijkheid van de Plaatselijke Commissie.

Om de vrijwilligers van de Plaatselijke Commissies te ondersteunen, is sinds 2010 een impresario annex verhuurcoördinator werkzaam. Als professionele kracht genereert de impresario een voortdurende stroom van ideeën die door de Plaatselijke Commissies ingezet kunnen worden bij het organiseren van activiteiten in de kerken.

Daarnaast bemiddelt de impresario tussen Plaatselijke Commissies en mensen/partijen die een van onze kerken voor een langere termijn willen huren, en neemt zij de organisatie van diverse stichtingsactiviteiten voor haar rekening.

In het verslagjaar is voor het eerst de Podiumtour georganiseerd. Podiumtour is een nieuw initiatief van het grootste kleine podium van Friesland, de Stichting Alde Fryske Tsjerken. Tijdens Podiumtour kan het publiek gedurende een aantal maanden genieten van een muzikant, acteur of spreker die de gelegenheid krijgt in een geselecteerd aantal kerken, verspreid over de provincie, op te treden.

Anne-Goaitske Breteler (23 jaar jong, afkomstig uit Nes en dochter van Gerrit Breteler en Anke Bijlsma) mocht het spits afbijten met haar lezing over de walvisvaarders.

Op 14 juni 2018 heeft Anne-Goaitske haar debuut 'De traanjagers, herinneringen van naoorlogse walvisvaarders' uitgebracht bij de Amsterdam University Press. In het boek beschrijft zij op fraaie wijze de herinneringen van oud-walvisvaarders die allemaal, net na de Tweede Wereldoorlog, mee zijn gegaan op de reizen richting de Zuidpool. De sfeer aan boord en de avonturen in de havens passeren de revue evenals de walvisjacht zelf, maar ook de twijfel en ambivalentie die tot op de dag van vandaag als een schaduw over deze herinneringen hangen.

In haar lezing bespreekt de auteur niet alleen deze vergeten geschiedenis aan de hand van de reisverhalen van de mannen die ze sprak, maar ze laat het tevens zien met originele foto's en fragmenten uit een polygoon-film.

Podiumtour leidde Anne-Goaitske Breteler langs de kerken van Boer, Bears, Gaast, Sint Annaparochie, Blessum, Swichum, Jelsum, Olterterp en Wier.

Vrijwilligers

Het werk van de Stichting kan niet bestaan zonder de ongeveer 300 vrijwilligers die actief zijn in onze Plaatselijke Commissies. In het verslagjaar is intensief aandacht geweest voor deze

commissies. Met enkele van deze Plaatselijke Commissies is in 2019 intensief nagedacht over het versterken en waar mogelijk verjongen van de commissies. Dit zal in 2020 worden voortgezet.

Verhuur kerk Raard

De kerk van Raard (NEF) is in het verslagjaar verhuurd. De kerk wordt een atelier en expositieruimte van de Leeuwarder kunstenaar Paul Andringa. Daarmee is voor deze kerk een passende, nieuwe bestemming gevonden. Eerder was het Oerka Irene Verbeek museum gevestigd in de kerk van Raard.

Enkele jaren geleden kwam de kerk leeg te staan, toen het Oerka Irene Verbeek Museum ophield in de huidige vorm te bestaan. De Stichting Alde Fryske Tsjerken raakte in gesprek met de Leeuwarder kunstenaar Paul Andringa (1963), die op zoek was naar een nieuwe atelierruimte. De kerk van Raard sprak hem enorm aan vanwege de ruimte in het gebouw en de sfeer die in de kerk heerst.

Andringa zal enkele dagen per week aan het werk zijn in de kerk van Raard. Ook zal er een permanente tentoonstelling te zien zijn. Daarnaast komen er kunstwerken van Andringa te staan in de kerken van Lichtaard en Bornwird, zodat belangstellenden met de auto of met de fiets deze drie kerken en de kunstwerken kunnen bewonderen.

Tsjerkepaad

De Stichting werkt al geruime tijd samen met Stichting Tsjerkepaad. Deze stichting draagt er zorg voor dat iedere zomer 250 kerken in Fryslân op zaterdag de deuren open zetten voor het publiek. Een bijzonder fenomeen! In 2019 is samen met Tsjerkepaad een gezamenlijke bijeenkomst gehouden in de kerk van Dedgum. Daarin is de bezoekers verteld over de bijzondere restauratie van de kerk. Ook hield Bert Looper van Tresoar een lezing over kunst in de Friese kerken. Ook was er een muzikale omlijsting.

Culturele activiteiten

In de verschillende kerken van de Stichting hebben in 2019 tenminste 300 culturele activiteiten plaatsgevonden. De exacte aantallen zijn moeilijk te noemen, omdat niet alle activiteiten bekend zijn op het bureau in Leeuwarden. Deze cijfers zijn ontleend aan de papieren 'Uitagenda' die in juni en december met ons blad wordt meegestuurd. In de Uitagenda worden alleen die activiteiten opgenomen die tijdig aangemeld zijn. Het werkelijke aantal activiteiten ligt beduidend hoger; een onbekend aantal activiteiten wordt na de deadline van de papieren Uitagenda nog georganiseerd en alleen via de digitale Uitagenda op de website gepromoot, aangevuld door bekendmakingen op social media (Facebook en Twitter).

Tsjemping

Ongeveer 100 mensen hebben in het verslagjaar een nachtje in onze kerken doorgebracht. Sinds 2018 is het mogelijk om een overnachting te boeken. Dat geldt overigens alleen voor donateurs en pelgrims. Dit aanbod, Tsjemping genaamd, valt vooral bij pelgrims in goede aarde. Zij vragen niet om méér luxe dan een stretcher of matras, een waterkoker en een toilet.

De kerken van onze stichting die meedoen zijn: Zurich, Peins, Blessum, Boksum, Jorwert, Britsum, Swichum, Foudgum, Sibrandahus en Terband. Het kerkje in Hiaure, dat in een aparte stichting zit, doet ook mee.

Trouwen in de kerk

Een aantal van onze kerken is geliefd als trouwlocatie. In veel gevallen kan er in onze kerken worden getrouwd. Sinds dit verslagjaar ook in Rottevalle. Op onze website stond al geruime tijd aangegeven dat het mogelijk is om in deze kerk te trouwen. Maar toen een stel toestemming wilde krijgen om de huwelijksplechtigheid in de kerk te voltooien, gaf de gemeente Smallerland geen toestemming. De regels zeggen dat 'een locatie die in het dagelijks verkeer de functie heeft van kerk of gebedshuis' niet kan worden aangewezen als huis der gemeente. Burgemeester Rijpstra maakt nu een uitzondering voor kerken die niet gelieerd zijn aan een gemeente. Dat maakt de weg weer vrij om in Rottevalle te trouwen.

Ridderbeelden Holwerd

Al enkele jaren was het plan er: twee adellijke grafbeelden terugplaatsen in de kerk van Holwerd. In maart van het verslagjaar gebeurde het écht. Al vele tientallen jaren was het de grote wens van de kerkrentmeesters de beelden terug te laten keren naar hun oorspronkelijke plaats. Na een oproep van wijlen Sytze ten Hoeve kwam het in een stroomversnelling waarbij het Fries Museum uiteindelijk de beelden in bruikleen heeft gegeven.

In 2017 volgde de gelukkige ontdekking van de namen van de twee afgebeelde personen. Het gaat hier namelijk om kolonel Hessel Meckema van Aylva (1608-1660) en zijn Oostenrijkse vrouw Elisabeth von Althann (1597-1663). De beelden zijn afkomstig van een veel groter grafmonument dat op deze plaats heeft gestaan, maar die omstreeks 1795 uit de kerk zal zijn verwijderd. Hierna kenden de twee beelden een zwervend bestaan in de omgeving, voordat ze in het depot van het Fries Museum terechtkwamen.

Nu staan de beelden in de kerk van Holwerd. We hopen dat veel nieuwsgierige bezoekers ze zullen komen bekijken.

Het adviseren van kerken in Fryslân

Het komt geregeld voor dat kerken de Stichting om advies vragen over hun toekomst. Ook in 2019 heeft de Stichting verschillende adviserende en oriënterende gesprekken gevoerd met kerkelijke gemeenten over de mogelijke overdracht van kerkgebouwen.

De Stichting heeft verder regelmatig telefonisch of mailcontact met diverse kerkelijke gemeenten en andere belanghebbenden: mensen die overwogen een leegstaande kerk te kopen (die kunnen we doorverwijzen) of kerkelijke gemeenten die advies vroegen voor de overdracht van een gebouw aan een dorpsstichting.

De Stichting Alde Fryske Tsjerken verwacht dat in de komende jaren een behoorlijk aantal kerken ter overname zal worden aangeboden. We worden daarin bevestigd door een onderzoek in de gemeente Súdwest-Fryslân. In die gemeente staan 160 kerken. Uit het onderzoek blijkt dat de komende 10 jaar naar verwachten 33 kerken in deze gemeente worden afgestoten.

Samenwerking

De Stichting heeft ook in 2019 weer samengewerkt met de 'buren' in het Monumintehûs Fryslân. Verder vindt regulier overleg plaats met de Stichting Tsjerkepaad, Stichting Organum Frisicum, Stichting Folk en Tsjerke, Stichting Santiago aan het Wad, de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer afdeling Friesland en het Platform Fryske Tsjerken.

Daarnaast is in 2019 in overleg met de provincie Fryslân een pilot gestart met verschillende erfgoedorganisaties. Doel van deze pilot is om te onderzoeken hoe erfgoedorganisaties concreet kunnen samenwerken op één bijzondere plek. Als eerste voorbeeld is gekozen voor de locatie Hegebeintum, waar verschillende erfgoedorganisaties een belang hebben. De Stichting Alde Fryske Tsjerken is eigenaar van de kerk van Hegebeintum. In deze pilot draaien we volop mee.

Beschermheer

In het verslagjaar werd Commissaris van de Koning drs. A.A.M. (Arno) Brok beschermheer van de Stichting Alde Fryske Tsjerken. In een bijeenkomst op vrijdag 20 december heeft de Commissaris daarmee ingestemd. De Stichting is blij met de steun van de Commissaris, die in de bijeenkomst aangaf veel affiniteit te hebben met het Friese culturele erfgoed, waarvan de kerken een belangrijk onderdeel zijn.

„It wurk fan de Stifting Alde Fryske Tsjerken is tige wichtich yn dizze provinsje, wêr wy it grutste oantal tsjerken fan hiel Nederlân hawwe”, zei Brok tijdens de ontmoeting in de Dorpskerk van Huizum (Leeuwarden). In de bijeenkomst werd hij bijgepraat over het werk van de Stichting, die 52 kerken, 2 klokkenstoelen en 7 begraafplaatsen in beheer heeft. Voor de Stichting is het een

belangrijke blijk van waardering dat de Commissaris beschermheer wil zijn, zegt voorzitter Jan Kersbergen. „ Troch dizze titel te dragen, let hy sjen dat it wurk fan ús Stifting fan grut belang is foar it Fryske erfgoed en it Fryske lânskip.”

BIJZONDERHEDEN

Nieuw boek over de opgravingen in Hegebeintum

In 2015 werd een nieuwe fundering aangebracht onder de toren van de kerk van Hegebeintum, om de verzakking een halt toe te roepen. Deze gelegenheid werd aangegrepen om ook archeologisch onderzoek uit te voeren in deze hoogste terp van Friesland. Hegebeintum is ernstig aangetast door de commerciële afgravingen rond het begin van de 20ste eeuw, en er is weinig bekend over de bewoningsgeschiedenis van deze oude terp.

Dit onderzoek is weergegeven in een nieuwe uitgave van de Vereniging voor Terpenonderzoek, in samenwerking met de Stichting Alde Fryske Tsjerken, de Provinsje Fryslân, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Terpencentrum van het Groninger Instituut voor Archeologie (Rijksuniversiteit Groningen).

Het boek is gewijd aan de resultaten van het nieuwe onderzoek, én aan een beschrijving en interpretatie van de vondsten die indertijd bij de afgravingen zijn gedaan, met name die uit het vroegmiddeleeuwse grafveld. Dat kreeg indertijd al veel publiciteit dankzij de inspanningen van P.C.J.A. Boeles, de conservator van het Fries Museum.

Samen geven de verschillende bijdragen een overzicht van de bewoningsgeschiedenis van Hegebeintum, en tegelijk ook van de vele verschillende facetten van de moderne archeologie, van het inventariseren en interpreteren van oude vondsten tot chemisch en microscopisch onderzoek van bodemlagen.

Het boek werd op 19 oktober gepresenteerd in de kerk van Hegebeintum. Namens de Stichting kreeg waarnemend directeur Gerko Last het eerste exemplaar overhandigd van Egge Knol, voorzitter van de Vereniging voor Terpenonderzoek.

3 Communicatie, fondsen- en donateurwerving

De Stichting Alde Fryske Tsjerken wordt gesteund door bijna vierduizend donateurs en de (Frieze) vermogensfondsen. Hun betrokkenheid is van onmisbaar belang. De Stichting doet er daarom veel aan om de relatie met de achterban te versterken én te werken aan een nog breder draagvlak voor het werk onder de (Frieze) bevolking. De Stichting weet zich ook gesteund door een groot aantal mensen en organisaties buiten Friesland.

De betrokkenheid van donateurs bij onze Stichting is groot. Dat blijkt onder meer uit de grote opkomst bij onze excursies en donateursbijeenkomsten. Bij alle activiteiten die we organiseren kunnen we rekenen op grote aanwezigheid van onze donateurs. Het blijkt ook in de telefoongesprekken die we hebben op ons kantoor, bijvoorbeeld als mensen genoodzaakt zijn om afscheid te nemen als donateur. Dat doet mensen veel verdriet. Deze betrokkenheid blijkt daarnaast uit het grote aantal legaten dat de Stichting mag ontvangen. Ook na hun overlijden willen mensen zich nog inzetten voor de oude Friese kerken.

Magazine

De Stichting heeft in 2019 opnieuw twee nummers uitgegeven van het donateursorgaan *Alde Fryske Tsjerken*. De oplage is gemiddeld 4.200 exemplaren. Dit magazine wordt toegestuurd aan circa 3800 donateurs, en aan verschillende cultuurfondsen, musea, bibliotheken, notarissen en de fracties van Provinciale Staten. Nieuwe donateurs krijgen het magazine ook toegezonden. Het magazine wordt samengesteld door een bevlogen redactie van deskundige vrijwilligers, onder leiding van hoofdredacteur Hans Willems.

Publiciteit

De Stichting heeft in 2019 een groot aantal persberichten uitgegeven, onder meer over:

- De voor- en najaarsexcursies van de Stichting
- De overname van de kerk van Wânswert
- De extra donateursbijeenkomst over de restauratie van de wandborden in Hegebeintum.

Daarnaast hebben onze Plaatselijke Commissies een groot aantal persberichten uitgegeven over activiteiten die op lokaal niveau plaatsvinden.

Dit heeft geleid tot een groot aantal publicaties, met name in de Friese (online) media.

Website

De Stichting heeft een website (www.aldefrysketsjerken.nl) waarop veel informatie staat én wordt gegeven over het werk en over de kerken in Fryslân. De website wordt gemiddeld 60 tot 70 keer per dag bekeken.

Bezoekers klikten, naast de homepage, verreweg het meest op onze pagina 'Kerken', waar beschrijvingen staan van alle kerken die de Stichting in bezit heeft. Ook de Uitagenda wordt relatief veel bekeken.

De website is meer dan alleen maar het visitekaartje van de organisatie. Het is ook hét medium waarop nieuws wordt uitgewisseld. Daarnaast heeft de website een uitgebreide database met achtergrondinformatie over de kerken in Fryslân en een agenda waarop zoveel mogelijk activiteiten in de kerken worden aangekondigd.

Via de website is het ook mogelijk om aan te melden voor de digitale nieuwsbrief van de Stichting. Deze wordt op onregelmatige tijden verstuurd aan ongeveer 1.000 belangstellenden. In het verslagjaar is er zes keer een digitale nieuwsbrief verstuurd.

Achter de website zit ook een Intranet-omgeving, waarin de Stichting communiceert met de Plaatselijke Commissies. Deze manier van informatie en bestanden uitwisselen is in het afgelopen jaar geëvalueerd met de Plaatselijke Commissies. Het communicatie-beleid is aan de hand van deze evaluatie licht aangepast.

Excursies

De Stichting vindt het belangrijk om excursies te organiseren voor donateurs. Ook dit jaar werd in het voorjaar en in het najaar een excursie gehouden langs de kerken van de Stichting. Dit wordt door de donateurs bijzonder gewaardeerd.

Voorjaar- en najaarsexcursie

De Voorjaarsexcursie van 2019 leidde langs de kerken van Ternaard, Nes (Dongeradeel) en Metslawier. In deze drie dorpen in de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân ontving de Stichting Alde Fryske Tsjerken meer dan 100 belangstellenden. Een bijzonder geslaagde dag!

Op zaterdag 5 oktober organiseerde de excursiecommissie een excursie langs drie kerken in Harlingen, Schalsum en Franeker. Kerken met een rijke en interessante geschiedenis op prachtige locaties. De lezing en de rondleiding in de kerken werden verzorgd door de excursiecommissie.

Donateursbijeenkomst

De jaarlijkse donateursbijeenkomst vond dit keer op zaterdag 2 november 2019 plaats in de Grote Kerk van Leeuwarden. Het was een drukbezochte bijeenkomst: 250 donateurs kwamen op deze bijeenkomst af.

Tijdens de donateursbijeenkomst gaf de bekende organist Theo Jellema een lezing en natuurlijk bespeelde hij ook het prachtige orgel in de kerk.

Extra donateursbijeenkomst

Op donderdag 4 april hielden we een extra, ingelaste donateursbijeenkomst in Hegebeintum, waar we met donateurs en belangstellenden de gerestaureerde rouwborden in de kerk hebben bewonderd. Restaurateur Randolph Algera gaf tekst en uitleg over de keuzes die zijn gemaakt bij het restaureren van de 16 borden die de kerk rijk is. We kijken terug op een prachtige bijeenkomst.

Donateurverving

De Stichting hecht grote waarde aan een breed draagvlak onder de Friese bevolking. Daarom doet de Stichting er ieder jaar veel moeite voor om nieuwe donateurs te verbinden aan het werk

voor de oude kerken. De Stichting heeft in 2019 onder meer geadverteerd en brieven en folders verspreid om het werk onder de aandacht te brengen. Het totale aantal donateurs blijft stabiel rond de 3.800.

Fondsenwerving

Het werven van fondsen voor het werk van de Stichting is een doorgaande bezigheid. In het verslagjaar is onder meer fondsen geworven voor een cluster van vijf kerken, voor de restauratie van de kerk van Augsbuurt en voor de herinrichting van de kerk van Jorwert. De Stichting heeft goede relaties met een groot aantal fondsen, die steeds weer bereid blijken om onze aanvragen positief te beantwoorden.

De Stichting heeft in 2019 diverse nalatenschappen en legaten mogen ontvangen. De nalatenschappen zijn, conform het beleid van de Stichting, voor het grootste deel toegevoegd aan de reserves.

4. Personeel, organisatie en financiën

De Stichting Alde Fryske Tsjerken is een organisatie die met een klein en gemotiveerd team veel werk verzet voor de monumentale kerken in de provincie.

De functies binnen de Stichting per 31 december 2019 zien er als volgt uit:

- Directeur (0,8 fte)
- Bouwkundige (0,6 fte)
- Administratief medewerker (0,5 fte)
- Administratief medewerker (0,1 fte)
- Controller (0,2 fte)
- Bureaumanager (0,6 fte)
- Secretaresse (0,6 fte)
- Impresario (0,6 fte)

In verband met de organisatie van het Jubileumjaar 2020 is het contract van de bureaumanager tijdelijk met 0,2 fte verhoogd.

Het werk van de Stichting Alde Fryske Tsjerken kan niet doorgaan zonder de inzet van onze vrijwilligers. Dat geldt onder meer voor de leden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur. Ook zijn enkele vrijwilligers wekelijks op kantoor aanwezig om ondersteunende werkzaamheden te verrichten. Daarnaast zetten ongeveer 300 vrijwilligers zich lokaal in voor de kerk in onze Plaatselijke Commissies.

De vrijwilligers vertegenwoordigen een aanzienlijke waarde. De gekapitaliseerde waarde van hun inzet komt overeen met de kosten van een flink aantal arbeidsplaatsen. Het bestuur van de Stichting beseft terdege dat zonder de betrokkenheid van deze mensen haar wens om het kerkenbezit als een verzameling “levende stenen” te “exploiteren”, praktisch onuitvoerbaar is.

Er hebben zich in 2018 geen personele wijzigingen op het bureau voorgedaan.

Wegens ziekte van de directeur zijn de directietaken in het grootste deel van 2019 waargenomen door Gerko Last, die als adviseur fondsenwerving en communicatie al enkele jaren actief was voor de Stichting.

Bestuur

Het stichtingsbestuur is onderverdeeld in het Dagelijks Bestuur (5 leden) en het Algemeen Bestuur (14 leden, onder wie de leden van het Dagelijks Bestuur).

Het Dagelijks Bestuur vergaderde in 2019 10 keer officieel. Tussendoor was er geregeld informeel overleg. Het Algemeen Bestuur vergaderde tweemaal. Besproken werden onder meer de jaarcijfers, de begroting, het beleggingsbeleid, de mogelijke overdracht van kerkgebouwen en een veelheid aan andere zaken.

In het verslagjaar is ing. M.W.S. Weerd begonnen met zijn werk als secretaris van het Dagelijks Bestuur. Hij vervangt de in 2018 overleden Ir. J.D. Niemeijer.

De samenstelling van het Dagelijks Bestuur was per 31 december 2019 als volgt:

Drs. J. Kersbergen, Wommels, voorzitter

Mw. Drs. Ir. J.C. Lens, Hempens, penningmeester

Drs. J.-M. Postma, Huizen (Crailo), vicevoorzitter

Mr. E.L. Veerman, Oudega (Sm), lid

Ing. M.W.S. Weerd, Tolbert, secretaris

De overige leden van het Algemeen Bestuur waren per 31 december 2019:

Prof. dr. S. de Blaauw, Slochteren

Mr. P. van Schravendijk, Suwâld

Dhr. H. Broekhuizen, Heerenveen

Ir. R.J. Wielinga, Heerenveen

Drs. H. ten Hoeve, Stiens

Ir. H. de Zeeuw, Leeuwarden

Dhr. T. van Popta, Nijland

Dhr. M. Zwartelé, Húns

Dhr. H. de Groot, Tjerkwerd

Balans per 31 december 2019

(bedragen x €)

	31-12-2019	31-12-2018
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	2.352.968	1.325.200
Financiële vaste activa	494.611	414.143
Totaal vaste activa	2.847.579	1.739.343
Vlottende activa		
Voorraden	1	1
Vorderingen en overlopende activa	57.180	111.978
Liquide middelen	7.174.820	6.939.122
Totaal vlottende activa	7.232.001	7.051.101
Totaal activa	10.079.580	8.790.444
Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	335.329	1.596.797
Bestemmingsfondsen	8.417.082	5.886.818
Totaal eigen vermogen	8.752.410	7.483.615
Langlopende schulden	0	0
Onderhanden projecten	1.083.772	867.879
Kortlopende schulden en overlopende passiva	243.397	438.952
Totaal passiva	10.079.580	8.790.446

Staat van baten en lasten 2019

(bedragen x €)

	2019	2018
Baten		
Baten uit eigen fondsenwerving	821.533	942.265
Baten voor onderhoud en restauraties		
<i>Subsidie Rijksdienst Culureel Erfgoed</i>	209.361	121.553
<i>Subsidie Provincie Fryslân</i>	148.628	292.992
<i>Cultuurfondsen etc.</i>	212.299	258.755
<i>Eigen bijdrage</i>	<u>186.390</u>	<u>173.528</u>
	756.677	846.828
Subsidie provincie Fryslân - basisorganisatie	271.500	268.300
Inkomsten uit eigen bezit	200.923	165.871
Baten uit beleggingen	-26.551	255.315
Overige baten	1.264.539	405.125
Totaal van de baten	<u>3.288.622</u>	<u>2.883.704</u>
Lasten		
Besteed aan doelstellingen	1.439.660	1.022.588
Werving baten	114.713	69.961
Beheer en administratie		
<i>Personeelskosten</i>	311.171	294.772
<i>Huisvestingskosten</i>	35.081	35.652
<i>Afschrijvingskosten</i>	15.878	14.260
<i>Bestuurskosten</i>	17.894	13.959
<i>Adviseurskosten</i>	49.204	45.102
<i>Overige kosten</i>	36.227	34.833
	<u>465.456</u>	<u>438.578</u>
Totaal van de lasten	<u>2.019.828</u>	<u>1.531.127</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>1.268.795</u></u>	<u><u>1.352.576</u></u>
Verwerking van het saldo van baten en lasten		
toevoeging + / onttrekking -		
<i>Algemene reserve</i>	267.630	1.050.912
<i>Bestemmingsfondsen</i>	<u>1.001.165</u>	<u>301.664</u>
<i>Totaal verwerking van het saldo van baten en lasten</i>	<u><u>1.268.795</u></u>	<u><u>1.352.576</u></u>

Stichting Alde Fryske Tsjerken

De Stichting Alde Fryske Tsjerken is gevestigd op de eerste etage van het bedrijfsverzamelgebouw 'Emmastate'.

Postadres: Postbus 137, 8900 AC Leeuwarden

Bezoekadres: Emmakade 59-G, 8921 AG Leeuwarden

Website: www.aldefrysketsjerken.nl

Mail: info@aldefrysketsjerken.nl

Telefoon: 058-2139666

Het bureau is telefonisch bereikbaar van maandag t/m donderdag van 09.00 - 17.00 uur en op vrijdag van 09.00 - 12.00 uur.

Rabobank nummer: NL81 RABO 0172 4165 82

ING Bank nummer: NL07 INGB 0000 7307 89

KvK te Leeuwarden: 41000959

Fiscaal nummer: 0041.37.607

Facebook: <https://www.facebook.com/stichting.aldefrysketsjerken.5/>

Twitter: [@aldefrysketsjer](https://twitter.com/aldefrysketsjer)